Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 24. 2. 2011, sp. zn. Tpjn 303/2010, ECLI:CZ:NS:2011:TPJN.303.2010.1

Číslo: 28/2011

Právní věta:

I. Změna věcné příslušnosti soudu po podání obžaloby nemá vliv na další existenci a význam mezinárodních či evropských zatýkacích rozkazů vydaných soudem v přípravném řízení (takové zatýkací rozkazy se neruší, ani nepozbývají platnosti ze zákona), takže nepřipadá v úvahu je nahrazovat novými, vydanými soudem příslušným ve věci po podání obžaloby. Po podání obžaloby je dále příslušný k provádění případných dalších úkonů souvisejících se zatýkacím rozkazem ten soud, který v době úkonů provádí řízení. Tomuto soudu je třeba dodat obviněného, jehož cizí stát na základě takového zatýkacího rozkazu vydal (§ 387 odst. 1 tr. ř., § 405 odst. 6 tr. ř.).

II. Vydání pravomocného odsuzujícího rozsudku v řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.) při trvajícím pobytu osoby, která má být vydána nebo předána, v cizině, je důvodem [§ 384 odst. 5 písm. a), odst. 6 tr. ř. a § 405 odst. 6 tr. ř.] pro zrušení mezinárodního nebo evropského zatýkacího rozkazu vydaného pro účely trestního stíhání a vydání nového mezinárodního nebo evropského zatýkacího rozkazu k vyžádání odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody. Soudem příslušným k těmto úkonům je soud, který rozhodl v prvním stupni.

III. Na chyby v mezinárodním nebo evropském zatýkacím rozkazu, které vyjdou dodatečně najevo, nebo na změny vyplývající z postupu při objasňování činu (např. v popisu skutku), musí soud, který zatýkací rozkaz vydal, popř. soud rozhodující o obžalobě, náležitým způsobem reagovat jen v případě, že mají rozhodující význam pro vydání či předání vyžádané osoby cizím státem, nebo pro dodržení zásady speciality po vydání či předání vyžádané osoby z ciziny. Soud, který vydal původní zatýkací rozkaz, nebo soud, který vede řízení, vydá v téže věci nový zatýkací rozkaz (s novým datem), kde budou chyby napraveny, aniž by zrušil původní zatýkací rozkaz. Vyžádá-li cizí stát doplňkovou informaci, postačí původní zatýkací rozkaz opatřit dodatkem s uvedením příslušných doplněných nebo opravených informací.

IV. V případě pozbytí platnosti mezinárodního, resp. evropského zatýkacího rozkazu z důvodů uvedených v § 384 odst. 5 písm. b) a c) tr. ř., pozbývá zatýkací rozkaz platnosti ze zákona, a není jej proto třeba rušit samostatným rozhodnutím.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 24.02.2011

Spisová značka: Tpjn 303/2010

Číslo rozhodnutí: 28

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Evropský zatýkací rozkaz, Právní styk s cizinou, Příslušnost soudu, Řízení proti uprchlému

Předpisy: § 302 tr. ř.
§ 384 odst. 5 písm. a) tr. ř.
§ 384 odst. 5 písm. b) tr. ř.
§ 384 odst. 5 písm. c) tr. ř.
§ 384 odst. 6 tr. ř.
§ 384 tr. ř.
§ 387 odst. 1 tr. ř.
§ 405 odst. 6 tr. ř.
§ 405 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Stanovisko

trestního kolegia Nejvyššího soudu České republiky

ve věci mezinárodních a evropských zatýkacích rozkazů ve smyslu ustanovení § 26, § 384 odst. 1, odst. 5, odst. 6, § 405 odst. 1, odst. 6 zák. č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

I. Změna věcné příslušnosti soudu po podání obžaloby nemá vliv na další existenci a význam mezinárodních či evropských zatýkacích rozkazů vydaných soudem v přípravném řízení (takové zatýkací rozkazy se neruší, ani nepozbývají platnosti ze zákona), takže nepřipadá v úvahu je nahrazovat novými, vydanými soudem příslušným ve věci po podání obžaloby. Po podání obžaloby je dále příslušný k provádění případných dalších úkonů souvisejících se zatýkacím rozkazem ten soud, který v době úkonů provádí řízení. Tomuto soudu je třeba dodat obviněného, jehož cizí stát na základě takového zatýkacího rozkazu vydal (§ 387 odst. 1 tr. ř., § 405 odst. 6 tr. ř.).

II. Vydání pravomocného odsuzujícího rozsudku v řízení proti uprchlému (§ 302 a násl. tr. ř.) při trvajícím pobytu osoby, která má být vydána nebo předána, v cizině, je důvodem [§ 384 odst. 5 písm. a), odst. 6 tr. ř. a § 405 odst. 6 tr. ř.] pro zrušení mezinárodního nebo evropského zatýkacího rozkazu vydaného pro účely trestního stíhání a vydání nového mezinárodního nebo evropského zatýkacího rozkazu k vyžádání odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody. Soudem příslušným k těmto úkonům je soud, který rozhodl v prvním stupni.

III. Na chyby v mezinárodním nebo evropském zatýkacím rozkazu, které vyjdou dodatečně najevo, nebo na změny vyplývající z postupu při objasňování činu (např. v popisu skutku), musí soud, který zatýkací rozkaz vydal, popř. soud rozhodující o obžalobě, náležitým způsobem reagovat jen v případě, že mají rozhodující význam pro vydání či předání vyžádané osoby cizím státem, nebo pro dodržení zásady speciality po vydání či předání vyžádané osoby z ciziny. Soud, který vydal původní zatýkací rozkaz, nebo soud, který vede řízení, vydá v téže věci nový zatýkací rozkaz (s novým datem), kde budou chyby napraveny, aniž by zrušil původní zatýkací rozkaz. Vyžádá-li cizí stát doplňkovou informaci, postačí původní zatýkací rozkaz opatřit dodatkem s uvedením příslušných doplněných nebo opravených informací.

IV. V případě pozbytí platnosti mezinárodního, resp. evropského zatýkacího rozkazu z důvodů uvedených v § 384 odst. 5 písm. b) a c) tr. ř., pozbývá zatýkací rozkaz platnosti ze zákona, a není jej proto třeba rušit samostatným rozhodnutím.

Odůvodnění :

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k výkladu u*stanovení § 26, § 384 odst. 1, 5, 6 a § 405 odst. 1, 6 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), v platném znění, o vydávání, rušení a pozbývání platnosti mezinárodních a evropských zatýkacích rozkazů, zejména k otázce, zda v důsledku změny věcné příslušnosti soudu, ke které došlo podáním obžaloby, mají být mezinárodní či evropské zatýkací rozkazy vydané v přípravném řízení rušeny a nahrazovány novými zatýkacími rozkazy vydanými již soudem věcně příslušným po podání obžaloby, jakož i k dalším s touto problematikou souvisejícím otázkám.*

Tento návrh učinil předseda trestního kolegia na základě podnětu ministra spravedlnosti ze dne 27. 7. 2010, z něhož vyplývá, že Ministerstvo spravedlnosti v rámci své činnosti zaznamenalo nejednotnost v postupu soudů při vydávání mezinárodních a evropských zatýkacích rozkazů.

Ministr spravedlnosti svůj návrh odůvodnil následujícími argumenty.

Na základě mezinárodních zatýkacích rozkazů vydaných soudy podle § 384 odst. 1 tr. ř. Ministerstvo spravedlnosti v souladu s ustanovením § 383 odst. 1 tr. ř. vyžaduje obviněné z ciziny k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu a na základě § 379 odst. 2 tr. ř. spolupracuje s Policejním prezídiem České republiky, Národní ústřednou Interpolu Praha, které mezinárodní zatýkací rozkazy předává, aby zajistila vypátrání pobytu osob v cizině ve státech mimo Evropskou unii a jejich zatčení. Podmínky pozbytí platnosti a zrušení mezinárodního zatýkacího rozkazu jsou uvedeny v § 383 odst. 3 a § 384 odst. 5 a 6 tr. ř. Soud informuje o zrušení mezinárodního zatýkacího rozkazu Ministerstvo spravedlnosti, kterému doručí usnesení o zrušení mezinárodního zatýkacího rozkazu k provedení nezbytných opatření. Ministerstvo spravedlnosti v tomto případě zruší svou žádost adresovanou Interpolu o mezinárodní pátrání a požádá jej o vyřazení osoby z evidence a ukončení dalšího pátrání. Pokud jde o vydávání evropských zatýkacích rozkazů pro účely vyžádání pachatelů trestných činů z členských států Evropské unie a jejich rušení, tato agenda je v plné pravomoci soudů (srov. § 403 odst. 3 a § 405 odst. 5 a 6 tr. ř.), Ministerstvo spravedlnosti ji sleduje z hlediska metodiky a pro statistické účely. Vydané evropské zatýkací rozkazy a informace o jejich zrušení jsou mu zasílány na vědomí.

Problémy s nejednotným výkladem a aplikací výše uvedených ustanovení vznikají především při *vyžádání osob k trestnímu stíhání* (tj. před pravomocným odsouzením). V praxi soudy přistupují rozdílně k řešení situace, kdy mezinárodní (popř. evropský) zatýkací rozkaz je vydán již v přípravném řízení okresním soudem a následně, aniž by došlo k realizaci zatýkacího rozkazu, je v dané trestní věci podána obžaloba k věcně a místně příslušnému krajskému soudu. Ve většině případů, které Ministerstvo spravedlnosti zaznamenalo v praxi, změna věcné příslušnosti soudu nemá vliv na platnost zatýkacího rozkazu vydaného v přípravném řízení. Avšak některé soudy v takové situaci přistupují k rušení mezinárodních, případně evropských zatýkacích rozkazů, přestože trestní řízení i nadále probíhá, pobyt osob nebyl vypátrán, tyto osoby se k řízení nedostavily a ani nedošlo k jejich vydání (předání).

V praxi tak v současné době dochází ke sporům o příslušnost, kdy okresní soudy odmítají další úkony činit s tím, že po podání obžaloby ke krajskému soudu již nejsou příslušné k žádným dalším úkonům trestního řízení v dané trestní věci, anebo z téhož důvodu zbytečně ruší mezinárodní, resp. evropské

zatýkací rozkazy ihned po podání obžaloby ke krajskému soudu. Vyskytly se i případy, kdy po podání obžaloby ke krajskému soudu tento sám zrušil zatýkací rozkaz vydaný v přípravném řízení okresním soudem právě z důvodu změny věcné příslušnosti soudu a vydal zatýkací rozkaz nový. Takovým postupem je především snižována efektivita mezinárodního pátrání, které musí být v mezidobí mezi zrušením těchto zatýkacích rozkazů okresním soudem a vydáním nových přerušeno, a rovněž vznikají zbytečné náklady, zejména na pořízení překladu nových zatýkacích rozkazů vydaných soudem příslušným k projednání obžaloby. Nejednotný je rovněž postup soudů, pokud jde o způsob (formu) pozbytí platnosti mezinárodního, resp. evropského zatýkacího rozkazu. Zatímco některé soudy zatýkací rozkazy ruší usnesením, jiné soudy zatýkací rozkaz odvolají formou přípisu Ministerstvu spravedlnosti.

Například Obvodní soud pro Prahu 5 v trestní věci proti obviněnému L. B. zrušil podle § 384 odst. 6 tr. ř. mezinárodní i evropský zatýkací rozkaz, vydané pod sp. zn. 37 Nt 509/2009 v přípravném řízení, což odůvodnil tím, že v daném případě byla podána obžaloba, čímž rovněž skončila příslušnost soudce tohoto soudu, který v tomto stádiu rozhodoval, a že případné vydání nového zatýkacího rozkazu již přísluší soudu, u kterého byla podána obžaloba (Městský soud v Praze). Obvodní soud pro Prahu 5 však zrušení svého mezinárodního a evropského zatýkacího rozkazu městskému soudu neoznámil ani mu žádný podnět k vydání nových zatýkacích rozkazů nedal. Jelikož v době vydání tohoto usnesení a jeho doručení Ministerstvu spravedlnosti k dalšímu opatření nebyl vydán jiný mezinárodní, resp. evropský zatýkací rozkaz, nezbylo Ministerstvu spravedlnosti, než neprodleně požádat Národní ústřednu Interpolu o vyřazení osoby z mezinárodního pátrání a zrušení prováděných opatření, protože k zadržení osoby v cizině na základě zrušených zatýkacích rozkazů by mohlo dojít bez právního důvodu se všemi případnými důsledky. Obdobně postupoval Obvodní soud pro Prahu 5 v trestních věcech proti obviněné H. K. pod sp. zn. 37 Nt 510/2007 a obviněnému S. B. pod sp. zn. 37 Nt 503/2007. Ve všech třech případech byly po zrušení mezinárodních a evropských zatýkacích rozkazů okresním soudem posléze vydány zatýkací rozkazy Městským soudem v Praze, u kterého byla podána obžaloba, avšak až z podnětu Ministerstva spravedlnosti, když před tím muselo být mezinárodní pátrání přerušeno.

V jiné věci proti obviněnému R. M. vydal Okresní soud v Ostravě ve stádiu přípravného řízení pod sp. zn. 0 Nt 4021/2009 mezinárodní a evropský zatýkací rozkaz, které z důvodu podání obžaloby ke Krajskému soudu v Ostravě a přechodu příslušnosti na tento soud sice nezrušil, protože podle jeho názoru nezanikly podle § 386 odst. 6 tr. ř. důvody pro jejich existenci, ale odvolal je (formou dopisu adresovaného Ministerstvu spravedlnosti) s vědomím absence zákonné formy „odvolání" mezinárodního zatýkacího rozkazu, přičemž použil analogii, která se uplatňuje při odvolání příkazu k zatčení platného na území České republiky. Vyjádřil názor, že pokud má soud oprávnění mezinárodní zatýkací rozkaz vydat, musí mít oprávnění s ním disponovat a tedy jej i odvolat.

Rozdíly se vyskytují i v tom, že mezinárodní zatýkací rozkazy vydané soudy v přípravném řízení ruší nejen samy tyto soudy, ale někdy i soudy příslušné k řízení ve věci po podání obžaloby. Například po podání obžaloby u Krajského soudu v Brně na M. H. byl tímto soudem vyššího stupně zrušen mezinárodní zatýkací rozkaz vydaný Městským soudem v Brně pod sp. zn. 7 Nt 3813/2000 a na tuto osobu byl pod sp. zn. 2 T 17/2000 vydán Krajským soudem v Brně zatýkací rozkaz nový. Nejsou ojedinělé případy, kdy soudy vyššího stupně činné ve věci po podání obžaloby ponechávají i po svém rozhodnutí ve věci samé případné zrušení zatýkacích rozkazů soudům, které je vydaly ve stádiu přípravného řízení. Například Obvodní soud pro Prahu 1 zrušil své mezinárodní a evropské zatýkací rozkazy vydané na Y. Y. pod sp. zn. 43 Nt 4522/2009 a na H. K. pod sp. zn. 43 Nt 4515/2009 až po té, kdy jmenovaní byli rozsudkem Městského soudu v Praze vydaným v řízení proti uprchlému zproštěni obžaloby, a stejně postupoval Obvodní soud pro Prahu 8, který v trestní věci J. P. zrušil svůj mezinárodní a evropský zatýkací rozkaz vydaný pod sp. zn. Nt 1097/2006 po zproštění jmenovaného obžaloby rozsudkem Městského soudu v Praze.

Naopak ve většině případů soudy, které vydaly mezinárodní, případně evropské zatýkací rozkazy ve stádiu přípravného řízení, tyto zatýkací rozkazy po podání obžaloby neruší, ale v jejich realizaci pokračuje soud, u kterého byla obžaloba podána. Jako příklad lze uvést trestní věc, v níž byly mezinárodní a evropské zatýkací rozkazy vydány Obvodním soudem pro Prahu 1 pod sp. zn. 43 Nt 4501/2010, 43 Nt 4502/2010 a 43 Nt 4503/2010 proti T. P. Mezi podobné příklady lze rovněž zařadit postupy Okresního soudu v Ústí nad Labem pod sp. zn. 40 Nt 805/99 proti J. G., Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. Nt 4820/ 2005 a Nt 4824/2005 a Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 43 Nt 3933/2005 proti R. K., Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 0 Nt 4805/2009 proti H. V. T., Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp. zn. 1 Nt 129/2000 proti P. M., kdy tyto soudy vydaly mezinárodní zatýkací rozkazy v přípravném řízení, před realizací vydání došlo k podání obžaloby krajskému soudu, ale ten nový zatýkací rozkaz nevydal. Jindy, jako po podání obžaloby u Městského soudu v Praze na A. A., sice nebyl zrušen Obvodním soudem pro Prahu 1 jeho mezinárodní zatýkací rozkaz vydaný v přípravném řízení pod sp. zn. 43 Nt 4538/2009 na obviněného, Městským soudem v Praze byl však vydán pod sp. zn. 47 T 15/2009 nový mezinárodní zatýkací rozkaz a oba zatýkací rozkazy existovaly a platily vedle sebe až do vydání této osoby.

Ministr spravedlnosti tedy uzavřel, že je nutno zodpovědět otázku, zda změna věcné příslušnosti soudu po podání obžaloby brání dalšímu trvání stávajících mezinárodních či evropských zatýkacích rozkazů vydaných v přípravném řízení, anebo zda mají být tyto zatýkací rozkazy rušeny a nahrazovány novými zatýkacími rozkazy vydanými soudem příslušným ve věci po podání obžaloby, případně zda vedle sebe obstojí dva zatýkací rozkazy, jeden z přípravného řízení a druhý z řízení před soudem. Pokud by po podání obžaloby k soudu měly být vydávány zatýkací rozkazy nové, žádá rovněž o zaujetí stanoviska k otázce, který soud bude příslušný ke zrušení zatýkacího rozkazu z přípravného řízení a jakou formou tak bude muset soud učinit.

Pokud mají být zatýkací rozkazy rušeny, bylo by k takovému postupu třeba předchozí koordinace postupu obou soudů, k níž však často nedochází. V takovém případě je opět otázkou výkladu, který ze soudů přicházejících v úvahu (okresní nebo krajský) je má zrušit. Změnou příslušnosti soudu podle názoru Ministerstva spravedlnosti nezanikají ve smyslu § 384 odst. 6 a § 385 tr. ř. důvody, pro které byly mezinárodní a evropské zatýkací rozkazy vydány. Změna příslušnosti soudu nic nemění na tom, že trvá i nadále důvodné podezření, že se obviněný skrývá, anebo se pobytem v cizině vyhýbá trestnímu stíhání (srov. § 384 odst. 1 a § 405 odst. 1 tr. ř.).

Rovněž forma odvolání mezinárodního, případně evropského zatýkacího rozkazu soudem není podle názoru Ministerstva spravedlnosti správná, protože pokud trestní řád výslovně upravuje způsoby pozbytí platnosti těchto zatýkacích rozkazů a důvody pro takový postup v § 383, § 384 odst. 5 a 6 a § 385 tr. ř. a pokud v jeho ustanovení § 381 výslovně stanoví způsob rozhodování soudu při postupu podle hlavy XXV. trestního řádu a formu usnesení rovněž zmiňuje v ustanovení § 384 odst. 6 větě druhé, potom by věcné důvody i způsob (forma) pozbytí platnosti těchto zatýkacích rozkazů neměly být ponechány na volné úvaze ani na použití analogie legis.

Postupy soudů jsou různé také v případech, kdy osoba není na základě zatýkacího rozkazu vypátrána ani vydána před pravomocným odsouzením a pátrání má pokračovat za účelem *vydáník výkonu trestu odnětí svobody***.** Vyskytují se případy, kdy byly osoby již odsouzeny v řízení proti uprchlému, avšak soudy, které mezinárodní zatýkací rozkazy vydaly, přikročily k jejich zrušení podle § 384 odst. 5 a 6 tr. ř. až z podnětu Ministerstva spravedlnosti, které se přiklání k názoru, že v těchto případech důvody původního vydání mezinárodního zatýkacího rozkazu pro účely trestního stíhání pominuly, a měl by být vydán mezinárodní zatýkací rozkaz nový pro účely vyžádání odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody, neboť náležitosti mezinárodního zatýkacího rozkazu pro účely vyžádání k výkonu trestu jsou v ustanovení § 384 odst. 3 tr. ř. proti mezinárodním zatýkacím rozkazům pro účely trestního stíhání rozšířeny. Nový zatýkací rozkaz by pak vydal soud, který ve věci rozhodoval v prvním stupni. Jako příklad je možno uvést v této souvislosti mezinárodní zatýkací rozkaz Obvodního

soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 37 Nt 710/2007 na obviněnou R. M. a mezinárodní zatýkací rozkaz Městského soudu v Brně pod sp. zn. 7 Nt 3644/98 na obviněného Z. Š. V jiném případě Krajský soud v Praze takovou procesní situaci řešil tím, že ke svému zatýkacímu rozkazu vydanému na J. P. pod sp. zn. 4 T 64/2005 před vynesením odsuzujícího rozsudku vydal toliko dodatek, kterým doplnil náležitosti podle § 384 odst. 3 tr. ř.

Ministr spravedlnosti proto celou problematiku rozšířil i o otázky, zda je vydání pravomocného odsuzujícího rozsudku při trvajícím pobytu osoby v cizině důvodem pro zrušení mezinárodního zatýkacího rozkazu vydaného pro účely trestního stíhání, popřípadě jeho nahrazení (bez samostatného rozhodnutí o jeho zrušení) zatýkacím rozkazem soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, a pokud tomu tak je, který soud je příslušný ke zrušení zatýkacího rozkazu vydaného pro účely vyžádání osoby k trestnímu stíhání.

Nad rámec výše uvedených příkladů ministr spravedlnosti požádal rovněž o zaujetí stanoviska k následujícím souvisejícím otázkám:

Zda v případě, že jsou soudem napravovány zásadní chyby v zatýkacím rozkazu (např. v popisu skutku), anebo že došlo ke změně v právní kvalifikaci skutku, je nutno původní zatýkací rozkaz zrušit (usnesením) a vydat zatýkací rozkaz nový, anebo zda lze vydat nový zatýkací rozkaz (s novým datem) v téže věci bez formálního zrušení předchozího zatýkacího rozkazu, pokud je zjevné (zejména, je-li to uvedeno přímo v novém zatýkacím rozkazu), že nový zatýkací rozkaz původní zatýkací rozkaz nahrazuje. Anebo zda se v takovém případě jedná pouze o vypracování opraveného vyhotovení původního zatýkacího rozkazu (tj. se stejným datem vydání).

Zda v případě pozbytí platnosti mezinárodního, případně evropského zatýkacího rozkazu z důvodů uvedených v § 384 odst. 5 písm. b), c) tr. ř., je nezbytné, aby ze strany soudu byla činěna opatření k jeho zrušení, anebo zda v těchto případech zatýkací rozkaz pozbývá platnosti ze zákona. Podle názoru Ministerstva spravedlnosti pozbývají zatýkací rozkazy v těchto případech platnosti ze zákona, avšak některé soudy činí opatření k jejich zrušení, například Okresní soud v Ústí nad Labem v případě mezinárodního zatýkacího rozkazu pod sp. zn. 1 T 42/2003 na D. Y., i když osoba byla z ciziny dodána soudu, nebo vydávají usnesení o zrušení zatýkacího rozkazu, ačkoli to není třeba, například usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 49 T 10/1998, o zrušení zatýkacích rozkazů vydaných na R. B., rovněž po jeho dodání tomuto soudu z cizího státu.

Zda s ohledem na ustanovení § 387 odst. 1 věty první tr. ř. je nezbytné, aby v případech, kdy byl zatýkací rozkaz vydán v přípravném řízení okresním soudem, byl obviněný dodán soudu, jehož předseda senátu zatýkací rozkaz vydal, přestože vydání obviněného, resp. obžalovaného je realizováno již ve stádiu po podání obžaloby a k řízení ve věci je věcně příslušný krajský soud.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory.

Všechny oslovené orgány a instituce vyjádřily souhlas s právními názory vyslovenými v právních větách návrhu stanoviska. Některé z nich doporučily, aby v zájmu větší instruktivnosti stanoviska bylo jeho odůvodnění v některých směrech doplněno, pokud jde o vzájemnou informovanost jednotlivých orgánů trestního řízení o změně příslušnosti soudu rozhodujícího ve věci. Těmto požadavkům bylo v těch případech, kde je pokládalo trestní kolegium za důvodné, vyhověno.

Po zvážení všech výše citovaných vyjádření a v nich uvedených argumentů, zaujalo trestní kolegium

Nejvyššího soudu shora uvedené stanovisko.

Vydání mezinárodního zatýkacího rozkazu podle § 384 odst. 1 tr. ř., je podmínkou pro vyžádání obviněného z cizího státu, kterým se zajišťuje přítomnost obviněného, jehož je třeba k provedení trestního řízení. Pro orgány cizího státu slouží tyto zatýkací rozkazy jako podklad pro rozhodnutí o vydání. Proto obsahují důležité informace, které umožňují cizímu státu posoudit důvodnost vydání. Vzhledem k tomu, že vyžádání obviněného z ciziny a zejména jeho realizace jsou značnými zásahy do práv obviněného i velmi nákladným opatřením, obsahuje trestní řád taxativní výčet důvodů, pro které soud mezinárodní zatýkací rozkaz nevydá (§ 385), jakož i taxativní výčet důvodů, pro které jej zruší (§ 383 odst. 3, § 384 odst. 6). Jde o důvody související s účelností vyžádání, přiměřeností vynaložených nákladů a poměru újmy, která by vznikla vyžádáním osobě, o jejíž vydání jde, k významu trestního řízení, popř. předpokladu, že obviněný nebude z cizího státu vydán. Zrušením zatýkacího rozkazu a jeho realizací (dodáním vydané osoby soudu, který zatýkací rozkaz vydal, nebo jejím předáním jinému orgánu v České republice, který je oprávněn ji přijmout) pozbývá zatýkací rozkaz platnosti (§ 384 odst. 6 tr. ř.). Z toho je zřejmé, že pro existenci a význam zatýkacího rozkazu pro orgány cizího státu nemůže být podstatná skutečnost, že došlo ke změně věcné příslušnosti soudu po podání obžaloby. Změnou příslušnosti soudu, jak správně uvádí Ministerstvo spravedlnosti, nezanikají ve smyslu § 384 odst. 6 a § 385 tr. ř. důvody, pro které byly mezinárodní zatýkací rozkazy vydány. Změna příslušnosti soudu nic nemění na tom, že trvá i nadále důvodné podezření, že se obviněný skrývá anebo se pobytem v cizině vyhýbá trestnímu stíhání (srov. § 384 odst. 1 tr. ř.). Z uvedených důvodů není tato změna také okolností uváděnou ve shora citovaných ustanoveních jako důvod pro zrušení zatýkacího rozkazu, ani není důvodem pozbytí jeho platnosti. Pro postup soudů, které zatýkací rozkazy po změně věcné příslušnosti ruší, popř. vydávají rozkazy nové, nejsou tedy věcné ani zákonné podklady.

Důležitá pro další postup orgánů České republiky ve věcech vyžádání z ciziny je v této souvislosti i otázka, který soud je po podání obžaloby příslušný k případným dalším úkonům, jichž může být zapotřebí pro vydání vyžádané osoby cizím státem, popř. ke zrušení zatýkacího rozkazu, nastanou-li k tomu zákonné důvody, a k převzetí obviněného, jehož cizí stát vydal. Trestní řád v oddílu druhém hlavy dvacáté páté v části týkající se vyžádání z ciziny stanoví v ustanoveních o zrušení zatýkacího rozkazu, a v ustanovení o dodání obviněného, jehož cizí stát vydal, příslušnost soudu, který vydal zatýkací rozkaz (§ 383 odst. 2, 3, § 384 odst. 6 a § 387 odst. 1 tr. ř.). Toto vyjádření příslušnosti soudů k provedení úkonů je třeba chápat jako legislativní zjednodušení, které je bez dalšího výkladu použitelné jen pro většinu v úvahu připadajících situací, a to případy, kdy je vyžádaná osoba vydána ještě v přípravném řízení, případy, kdy je obžaloba podána u soudu, který zatýkací rozkaz vydal v přípravném řízení, a případy, kdy zatýkací rozkaz vydal soud po podání obžaloby (v prvním či druhém stupni).V takových případech má soud určený uvedeným způsobem (soud, který zatýkací rozkaz vydal) předpoklady k dalšímu řízení ve věci. Uvedené vyjádření příslušnosti soudů však neřeší v souladu s požadavky pro správné pokračování v řízení, zvláštní případ příslušnosti soudu ve věci, kdy zatýkací rozkaz byl vydán v přípravném řízení a věc se před realizací vydání podáním obžaloby dostala před soud, který zatýkací rozkaz nevydal. Bez použití výkladu by byl podle současné právní úpravy příslušný soud, který nemá po podání obžaloby plné možnosti dále řízení vést. Podle názoru Nejvyššího soudu v situaci, kdy je konkrétní trestní věc v řízení před soudem po podání obžaloby, je nutné citovaná ustanovení i přes jejich zjednodušení vykládat tak, že je vždy příslušný k provádění úkonů souvisejících se zatýkacím rozkazem i k převzetí obviněného, který byl z ciziny vydán, ten soud, který v té době vede řízení, a to případně i soud druhého stupně, bez ohledu na to, zda vydal zatýkací rozkaz. Z povahy věci plyne, že ten soud, který projednává věc, musí mít možnost se zatýkacím rozkazem nakládat, a je i účelné a z hlediska rychlosti trestního řízení potřebné, aby tomuto soudu byl obviněný po vydání dodán. Musí být ve stejné pozici, jako kdyby vydal zatýkací rozkaz sám. K tomu je třeba dodat, že je nezbytné, aby soud, který koná řízení po podání obžaloby, je-li odlišný od soudu, který zatýkací rozkaz vydal, sdělil po jeho přezkoumání v úvahu přicházejícímu

útvaru Policejního prezidia (Interpol, SIRENE), že je ve věci nadále činný. Zabezpečí se tím bezproblémová a efektivní komunikace nejen pro případ vydání či předání osoby, ale i tehdy, bude-li vykonávající stát vyžadovat doplňkové informace apod.

Uvedené závěry v předcházejících odstavcích se samozřejmě vztahují s ohledem na obdobnou povahu a stejný účel, jakož i s ohledem na ustanovení § 405 odst. 6 tr. ř. o obdobném použití ustanovení § 384 odst. 4 až 6 a § 387 tr. ř., i na evropské zatýkací rozkazy.

Shodně s názorem Ministerstva spravedlnosti je třeba konstatovat, že v případech pravomocného odsouzení nevypátraných osob v řízení, které proti uprchlým bylo vedeno, důvody původního vydání mezinárodního zatýkacího rozkazu pro účely *trestního stíhání* pominuly, takže je třeba tento zatýkací rozkaz podle § 384 odst. 5 písm. a), odst. 6 tr. ř. vydáním usnesení zrušit. Zároveň je nutno vydat mezinárodní zatýkací rozkaz nový, a sice pro účely *vyžádání odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody*. To proto, že náležitosti mezinárodního zatýkacího rozkazu pro účely vyžádání k výkonu trestu jsou ve smyslu § 384 odst. 3 tr. ř. ve srovnání s mezinárodním zatýkacím rozkazem pro účely trestního stíhání širší. S ohledem na to, co bylo shora řečeno o příslušnosti soudu k provádění úkonů podle § 384 odst. 6 tr. ř., zruší zatýkací rozkaz pro účely trestního stíhání, jakož i vydá nový mezinárodní zatýkací rozkaz (tj. pro účely vyžádání odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody) soud, který ve věci rozhodoval v prvním stupni. Nejvyšší soud k tomu dodává, že uvedené názory lze vztáhnout i na evropské zatýkací rozkazy, neboť podle § 405 odst. 3 tr. ř. evropský zatýkací rozkaz pro účely vyžádání odsouzeného k výkonu trestu odnětí svobody musí obsahovat i další údaje, než ty, které jsou stanoveny pro evropský zatýkací rozkaz pro účely trestního stíhání. Srov. také ustanovení § 403 odst. 3 tr. ř.

Pokud jde o otázku možné nápravy zásadních chyb v mezinárodním nebo evropském zatýkacím rozkazu soudem, resp. reagování na změnu kvalifikace skutku, jde o poměrně širokou problematiku, jejíž zobecnění není úplně možné.

Podle názorů zastávaných právní naukou i soudní praxí je zatýkací rozkaz rozhodnutím sui generis. Soud jej nevydává jako usnesení, ale jako samostatně vyhotovený dokument, který má stanovené obsahové a formální náležitosti. Trestní řád nepřiznává ani dotčené osobě, resp. jejímu obhájci, ani státnímu zástupci právo stížnosti.

Případná soudní náprava chybného zatýkacího rozkazu se tedy *neděje* v režimu příslušného opravného řízení, nýbrž v rámci pravomoci soudu, který byl oprávněn jej vydat, popř. zrušit z důvodů stanovených zákonem.

Zatýkací rozkaz trpící *zásadními chybami* (takovými, které mají rozhodující význam pro vydání či předání vyžádané osoby cizím státem, popř. pro dodržení zásady speciality po vydání či předání vyžádané osoby z ciziny) ovšem napravit tak, že by byl z tohoto důvodu *zrušen*, *nelze*, neboť to nepřipouští ustanovení upravující podmínky pro zrušení zatýkacího rozkazu (§ 383 odst. 3 a § 384 odst. 6 tr. ř.). Zbývá jedině postup spočívající v tom, že bude třeba vydat *nový* zatýkací rozkaz (s novým datem) v téže věci, a to bez formálního zrušení předchozího zatýkacího rozkazu, popř. děje-li se oprava či doplnění na žádost cizího státu o doplňkové informace, je možné k původnímu zatýkacímu rozkazu připojit dodatek, který obsahuje formální náležitosti jako zatýkací rozkaz.

V takovém případě *nepřichází v úvahu* ani vypracování opraveného vyhotovení původního zatýkacího rozkazu (tj. se stejným datem vydání). O pouhou opravu původního vadného zatýkacího rozkazu nemůže jít proto, neboť se jedná o odstranění zásadních chyb, nikoli jen chyb písařských či jiných zřejmých nesprávností, k nimž by došlo v písemném vyhotovení zatýkacího rozkazu. Tento postup je zde vyloučen, byť jen per analogiam aplikovaným ustanovením § 131 (§ 138) tr. ř.

Pro úplnost je třeba dodat, že jde o právní styk s cizinou, kdy je vždy nutno brát ohled na právní úpravu a požadavky cizího státu. Postupy soudu se mohou v jednotlivých případech lišit.

Pokud jde o otázku významu pozbytí platnosti zatýkacího rozkazu, je ze samotné právní úpravy (§ 384 odst. 5 tr. ř.) zcela zřejmé, že je *vyloučeno, nastanou-li zákonné důvody pro pozbytí* jeho platnosti, jakkoliv dále rozhodovat. Podle tohoto ustanovení je zrušení zatýkacího rozkazu jedním z důvodů zániku jeho platnosti. Nemůže tomu být naopak. Nastane-li některý z důvodů uvedených v tomto ustanovení, zatýkací rozkaz pozbývá platnosti *ex lege*.